

— Hát azok, akik verést és még rosszabbat kaptak, mit mondjanak? — kiáltotta valaki a tömegből.

— Eléggé megvertetek ti engemet, atyafi, földhöz ragadt nyomorulttá tettetek engem, öreg embert, három eladó lányommal! — válaszolta keserűen az ezredes.

ANDRÉ GIDE: NOUVELLES NOURRITURES

(Editions de la N. R. F. Paris, 1935.)

Maga André Gide a következő szavakkal ajánlja könyvét az ifjuságnak: „A Les Nouvelles Nourritures késői válasz Nourritures Terrestres című könyvemre, melyet negyven évvel ezelőtt, pályafutásom kezdetén, irtam. Ez a könyv hosszú időn keresztül visszhang nélkül maradt. Az a nemzedék, amelyhez tartozom, nem értette meg a természetes örömhöz való visszatérésre szóló közvetlen felhívást. Volt ugyan abban az időben néhány kiváló és csodálatraméltó költőnk, ám a körülöttem levő szimbólista irodalmárok veszélyesen eltávolodtak az élettől. Ez az eltávolodás odáig vezetett, hogy az én őszinteségemet tartották mesterkétségnek. Ezért gondolok gyakran arra, hogy az új irodalomban az olvasók nagy tömegével való kapcsolat szükségessége háttérbe szorítja a minőség erőit, amikéj a várás erőneinek is nevezhetnék. Gyakran előfordul, hogy tíz író előrefut s a jövő még kimondatlan kérdéseire keres feleletet. Ma még lebecsülik, de előtte áll a holnap, a jelen és a jövő nemzedék között ver hidat s azt a titkos folytonosságot biztosítja, mely az irodalom legfontosabb, eddig ismeretlen feladataihoz tartozik. Könyvem sok lapja azokhoz szól, akik még küzdenek és nem azokhoz, akik már győztek. De minden embernek harcot kell vívnia saját, magával. A tehetetlen, anyag és a szellem nekilendülése, a lustaságra való felhívás s az odaadás követelése közötti harc így állandóan aktuális.” Következőkben a könyv pár pontját mutatjuk be. (B. E.)

Irodalmunk, különösen a romantikus, a szomorúságot hirdette, művelte és terjesztette, de korántsem azt a teremtő és tettekrekésztető szomorúságot, mely a legdicsőbb cselekedetekre hajtja az embert; hanem azt a puhány, melankóliának nevezett lelkiállapotot, mely tetszetős sápadtsággal vonta be a költő homlokát és epekedővé lankasztotta tekintetét. Mindebben szerepe volt a divatnak és a tetszésvágnak. Az öröm, mint valami tultengő állati egészség jele közönségesnek tűnt s a nevetés eltorzította az arcot. A szomorúság a szellemiség és mélység előjogává lett.

Én, aki mindig jobban szerettem, Bachot és Mozartot Beethovennél, istentelennek tartom Musset annyit szavalt sorát: „A legkétségbeesettek a legszebb dalok”, — és nem fogadom el azt sem, hogy az ember agyonvágatni tartozik magát az ellenséges csapásoktól.

Tudom nagyon jói, hogy e szomorúságban több az eleve megfontolt, mint a természetes. Tudom, hogy a Kaukázushoz láncolt Prometheus azért szenved s Krisztus a kereszten azért hal meg, mert mindkettő szereti az embert. Tudom, hogy a félistenek közül egyedül Herkules őrzi homlokán a leigázott emberiséget uraló sötét erejű szörnyek és sárkányok legyőzésének emlékét. Tudom, hogy sok még a legyőzendő szörny és talán sok is lesz mindig... Az örömről, való lemondásban azonban, van valami csőd és hitványság: megfutamodás.

Hogy az ember mind a mai napig nem tudott felemelkedni a boldogságot előkészítő jólétig, csak a másik kárán, és leigázásán, ez az, amit nem szabad helyeselnünk. Ugyancsak nem tudom elfogadni, hogy

a nagytöbbség lemondani tartozik ezen a földön a harmóniából fakadó természetes boldogságról.

*

... Nekem inkább tetszik a következetlenség, mint bizonyos határozott következetesség, mint az önmagunkhoz való hűség akarása s mint a változástól való félelem. Egyébként úgy vélem: ez a következetlenség csak látszólagos s egy rejtettebb következetességnek felel meg. Azt is hiszem, hogy mint mindenütt, úgy itt is megcsalnak bennünket a mondatok, mert a nyelv sokszor több logikumot erőszakol ránk, mint amennyi az életben van. Mindig énünk legértékesebb része marad kifejezetten.

*

Rajtam nem aratsz győzelmet, szomorúság! A kesergésen és zokogáson keresztül is kellemes dalt hallok. Dalt, amelynek én találok ki a szövegét, amely megerősíti a szívemet, amidőn érzem, hogy engedni kezd. Dalt, amelyet neveddel töltök meg, testvér és felhívással azokhoz, akik bátor szívvel felelnek vissza...

Emelkedjete hát fel, lehajtott fejek! Sir felé fordult tekintetek, nézzetek fel! Nézzetek fel, nem az üres égre, hanem a föld láthatárára. Amerre lépteid visznek, testvér ujjáéledten, bátran, készen a holtaktól búzló hegyek elhagyására — repülj a remény szárnyán! Ne engedd, hogy a múlt szeretete visszatartson. Lendülj a jövő felé! A költészetet többé ne álmodban- lásd, hanem a valóságban. És ha még nincs ott, hát vidd oda.

*

El nem oltott szomjak, kielégítetlen éhségek, reszketések, hiábavaló várások, fáradtságok, álmatlanságok... hogy mindettől meg légy kímélve mennyire szeretném, testvér! Kezeid, ajkaid felé hajlítani minden gyümölcsfa ágát Ledönteni a falakat, lebontani a kerítéseket, amire az uzsorás féltékenysége felírta: „Tilos a bemenet! Magántulajdon.” Elérni végül, hogy hozzájuss munkád teljes ellenértékéhez. Fel-emelni homlokod' és lehetővé tenni végre, hogy ne irigység és gyűlölet, hanem szeretet töltse be szived! Igen, lehetővé tenni, hogy elérjen a szellő minden simogatása, a nap minden sugára és a boldogság minden hívogató üzenete.

*

Oh, te, aki számára irok — akit valaha egy ma nagyon panaszosnak hangzó névvel Náthánáelnek neveztem, s akit ma testvérnek hívok — ne fogadj szivedbe többé semmi panaszos siránkozást.

Tudd kicsikarni magadból azt, ami fölöslegessé teszi a panaszt. Ne könyörögj másoktól olyasmit, amit te magad is elérhetsz.

Én éltem, most rajtad a sor. Ezentúl benned folytatódik az ifjúságom. Átadom neked a hatalmat. Ha érzem, hogy utánam te jössz, könnyebben vállalom a halált. Neked adom át a reményt.

Ha deréknek tudlak, sajnálkozás nélkül hagyhatom el az életet. Vedd át tőlem a kedvemet Saját boldogsággal növeld mindenkiét. Dolgozz, harcolj és ne fogadj el semmi rosszat, amit meg tudnál változtatni. Tanuld meg szüntelenül ismételni: *csak rajtam múlik*. Az ember okozta bajba nem lehet hitványság nélkül belenyugodni. Ne hidd többé, hogy a megnyugvás a bölcsesség; a megnyugvás a bölcsességről való lemondást jelenti.

Testvér, ne fogadd el az életet olyannak, amilyenként neked ajánlják. Vésd mélyen eszedbe, hogy az élet lehet szebb is, a tiéd is, és a másoké is; de egyáltalán nem valami más túlvilági élet, amely megvi-

gasztal a jelenlegiért és segít belenyugodni a ma nyomorába. Ne nyugodj bele! Attól a naptól kezdve, amikor majd megérteni kezded, hogy az élet majdnem minden bajáért nem az Isten, hanem az emberek felelősek, nem nyugodsz többé bele e bajokba.

Ne hozz áldozatot a bálványoknak!

ALEXANDER AVGYEJENKO: IGY LETTÜNK EMBEREK

A Korunk megelőző számában ismertette Louis Aragon legutóbbi könyvét. Ehhez a könyvhöz Aragon három mai orosz író beszámolóját mellékeli, melyek kitűnően jellemzik az írók szerepvállalását a megtalált új közösségben. Az egyikben Alexander Avgyejenko, a bezprizornyikok, a fiatalok bűnözők sorából kiemelkedett író vázolja a maga, és a társai élettörténetét, esetségét és felemelkedését. Ebből a beszámolóból vesszük a következő részletet.

1926-ban a Moszkva-Taskent-i gyors egyik vagonjának kutyaládájában két kis utas kuporgott szorosán összeölelkezve. Én voltam a egyik kis cimborám, messziről jövő és napfényes tájak felé igyekvő utasok. Olyan derék emberekről ábrándoztunk, akik nem kényszerítenek arra, hogy kifosszuk őket... Éjszaka a vonat lefékezett Urszatievszk megállóánál. A vonatvezető, amint egy vasbottal turkálva átkutatta a vagon, kiűzött fészünkéből és kidobott a nedves éjszakába. Kőd terjengett; finom, hideg és átható eső szemezett. Mezőtláb tocsogtunk a sárban. Testünkről valami női kabát lógott le rongyokban. Arcunkra izzadság tapadt Szamarától egy falatot se ettünk. Hogy meg ne fagyjunk, az állomásra rohantunk. Elkergették. Elindultunk valami hajlékot keresni az éjszakai fények irányába. De a jólfűtött és szőnyegekkel diszített „esájkánák”-ban, teaházakban nem a mi számunkra izzott a parázs, nem a mi számunkra lobogott és ragyogott a tűz, s nem nekünk rázogatta csörgős dobját a kigyult arcú zenész. Mindenünnen elkergették bennünket, s még a küszöbön sem tűrtek meg. Dermedten, kimerülve szaladgáltunk egyik tűztől a másikig. Hangtalanul pityeregtünk, ököl-lel fenyegettük meg a tüzek fényét, szidtuk, káromoltuk az érzéstelen, süket embereket. Aztán a sértettség érzése kétségbeesésbe csapott át. Elhatároztuk, hogy megfagyunk a legutolsó ajtónál, mely mögött a jóllakott emberek mulatoztak. De még ezt sem engedték meg nekünk. Kutyákat uszítottak ránk, melyek kiűztek az ucca közepére. Ekkor kétségbeesésünk komizsággá, dühvé és mélységes gyűlöletté változott az ember ellen. Szó nélkül, anélkül, hogy összebeszéltünk volna átmásztunk egy sővényen s az egyik agyagfedelű házacská mellett puposodó kis szénaboglyát felgyújtottuk.

S ime, szívembe elégedettség, nyugalom költözött. Az öröm és a bosszú könnyei csordultak ki a szememből. Átöleltük egymást a barátommal. Nevettünk és sirtunk. Megfeledkeztünk az éhségről, a durva szavakról és a hidegről. Boldogak voltunk és teli bátorsággal. Az éjszaka hátralevő részét azokban a nyilvános melegedőkben töltöttük el, amiket derék, figyelmes emberek tartottak fenn. A kályhához támaszkodva, hol a hátunkat, hol a mellünket melegítettük át, miközben állva el-elszunyókáltunk. Az ébrenlét pillanatában megfigyeltem néhányat a derék emberek közül, akik betértek egy pillanatra menhelyünkre. Amint elhaladtak előttünk, pillantásuk éles kíváncsisággal szegeződött toprongyos, nyomorult alakunkra. De mihelyt tekintetünk találkozott, az ember hirtelen elfordult, nyilván szégyen fogta el egyenes pillantá-